

2. Грива О. А. Толерантність в процесі становлення молоді в умовах полікультурного середовища : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філос. наук : спец. 09.00.10 «Філософія освіти» / О. А. Грива. – К., 2008. – 32 с.
3. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. – 2002. – 23 квіт. (№ 33). – С. 2–6.
4. Осипова И. Формирование учебной мотивации школьников / И. Осипова // Воспитание школьников. – 2003. – № 8. – С. 33–36.
5. Релігійна багатоманітність та міжкультурна освіта : посібник для школи / [під ред. Джона Кіста ; пер. англ. Н. Юхимович, Т. Дитина]. – Львів : ЗУКЦ, 2008. – 160 с.
6. Солдатова Г. Практическая психология толерантности, или как сделать так, чтобы зазвучали лучшие струны человеческой души? / Г. Солдатова // Век толерантности. – 2003. – № 6. – С. 60–78.
7. Умови громадянства : зб. статей / [за ред. Барта Ван Стінбергена ; пер. з англ., передм. та прим. О. О. Іваненко ; Український центр духовної культури]. – К. : [б. в.], 2005. – 264 с.
8. Giordan H. Les minorites en Europe. Droits linguistiques et droits de l'homme / Giordan H. – Paris : Kime, 1992. – 162 p.

Анотація

П.И.Кендзёр

Осуществление системного подхода в реализации поликультурного воспитания в общеобразовательном учебном заведении

Мультикультурное воспитание учеников в общеобразовательном учебном заведении должно происходить в разных контекстах, особенно на уровне начального и среднего образования; интегрироваться в разные виды учебно-воспитательной деятельности. Систематический подход к мультикультурному воспитанию, в рамках которого ученики приобретают навыки социально приемлемого поведения, гражданской ответственности и социального партнерства, должен реализовываться на всех уровнях учебно-воспитательного процесса, а именно: учебные курсы; интеграция элементов мультикультурного содержания в существующие предметы; наличие демократического школьного климата; соответствующая организованная внеклассная работа; участие воспитанников в деятельности местных этнических сообществ и культурных обществ и т.п.

Ключевые слова: поликультурное воспитание, ученики, общеобразовательное учебное заведение, системный подход.

Summary

P.I.Kenzior

Realization of the System Approach in Realization of Multicultural Education in General Educational Establishment

Multicultural education of students in a secondary school should be realized in various contexts, especially at the level of primary and middle school; it should be integrated into different types of educational activity. Systematic approach to multicultural education, in the framework of which students acquire the skills of socially acceptable behavior, civic responsibility and social partnership, should be realized at all levels of the educational process, and namely: educational courses; integration of multicultural content elements into existing subjects; availability of democratic school climate; properly organized out-of-school work; participation of school students in the activities of local ethnical communities and cultural societies, etc.

Key words: multicultural education, students, general educational establishment, system approach.

Дата надходження статті: «25» березня 2013 р.

УДК 372.47+378.041.008.2(045)

Г.І.КІТ,

старший викладач;

І.В.ГРИНДІЙ,

викладач

(м.Хмельницький)

Організація самостійної роботи бакалаврів з «Теорії і методики формування елементарних математичних уявлень»

У статті висвітлено проблеми організації самостійної роботи студентів з «Теорії і методики формування елементарних математичних уявлень» у дітей дошкільного віку на II освітньо-кваліфікаційному рівні «бакалавр» у процесі їхньої фахової підготовки. Розглянуто різні підходи науковців до визначення поняття самостійна робота студентів, акцентовано увагу на мету, завдання, види та форми самостійної роботи. Запропоновано методичні рекомендації з організації самостійної роботи студентів з вивчення курсу «Теорії і методики формування елементарних математичних уявлень».

Ключові слова : самостійна робота студентів, види та форми самостійної роботи.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Винятково важливого значення в умовах модернізації освітньої галузі, набуває підготовка фахівців нової генерації, які були б

конкурентоспроможними, активними й творчими особистостями, здатними адекватно оцінювати ситуацію, самостійно робити свій вибір, ставити й реалізовувати цілі й завдання, які виходять за межі стандартних вимог, свідомо оцінювати свою діяльність на основі аналізу, що, у свою чергу, вимагає оновлення вищої школи, першочерговим завданням якої є перебудова самостійної роботи студентів та організація і керівництво нею.

Стратегічні напрямки розвитку вищої освіти визначені Конституцією України, Законом України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національною доктриною розвитку освіти.

Актуальність самостійної роботи студентів пов'язана також із входженням України до Болонського процесу, який передбачає забезпечення неперервності освіти, яка можлива за умов наявності у студентів вміння самостійно вчитися. А ці вміння формуються саме в процесі самостійної роботи. Отже, самостійна робота формує у майбутнього спеціаліста навички самоосвіти, які будуть супроводжувати його все життя. Усі світові та пропоновані останнім часом національні стандарти в основу навчання ставлять самостійну, творчу роботу того, хто навчається. Дійсно, для досягнення цілей сучасного суспільства необхідний спеціаліст, спроможний оперативно приймати нешаблонні рішення, діяти самостійно, творчо. Творчість починається там, де здійснюється самостійний пошук принципів, способів поведінки і дій. У майбутнього педагога має бути сформована здатність до самостійної творчої діяльності, вироблення таких якостей як допитливість, творчий підхід до розв'язання різноманітних проблем. Саме на принципі самостійної творчої роботи студента базуються новітні технології навчання. Однією з них є кредитно-модульна система, яка є невід'ємним атрибутом Болонської декларації. Запровадження кредитно-модульної системи передбачає: раціональний поділ навчального матеріалу дисципліни на модулі; стимулювання систематичної самостійної роботи студентів протягом усього семестру і підвищення якості їх знань [5, с.40–41].

Аналіз досліджень і публікацій... Проблема організації самостійної роботи студентів не є новою. Вона досліджувалася багатьма провідними вченими (Г.Н.Алова, Ю.К.Бабанський, В.В.Давидов, М.А.Данилова, Г.В.Кудрявцева, Н.В.Кузьміна, І.Я.Лернер, А.М.Матюшкін, П.І.Підкасистий, М.М.Скаткін, Н.Ф.Тализіна, Г.І.Щукіна). Психологічні аспекти її висвітлено в працях Б.Г.Ананьєва, Д.І.Богоявленського, Л.С.Виготського, І.Я.Гальперіна, І.А.Менчинської, С.Л.Рубінштейна та ін.

Вирішення багатьох завдань організації самостійної роботи покладено на викладача. Як зазначає І.А.Зязюн: «Викладач повинен стати організатором самостійної роботи студента» [4, с.126].

Формулювання цілей статті... Розглянути різні підходи науковців до визначення поняття самостійна робота студентів, акцентувати увагу на мету, види та форми самостійної роботи студентів на базі II освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» в процесі вивчення «Теорії і методики формування елементарних математичних уявлень» .

Виклад основного матеріалу... Теоретичну основу дослідження становлять положення, узагальнення і висновки, сформульовані вченими-педагогами, психологами (П.І.Підкасистий, О.Г.Мороз, А.М.Алексюк, І.А.Зязюн, М.Т.Громкова та ін.) про роль, види і форми, взаємодію суб'єктів під час самостійної роботи у вищому навчальному закладі.

Модульний спосіб структурування навчального матеріалу допомагає забезпечити організацію систематичної самоосвітньої діяльності студентів, ввести рейтингову оцінку рівня засвоєння навчального матеріалу. Внаслідок запровадження модульної системи змінюється психологія студента – він працює самостійно, ініціативно, його спонукають до систематичної праці поділовому, а не словами.

Отже, із входженням України до європейського простору збільшується увага до самостійної роботи студента. Для опанування курсу «Теорії і методики формування елементарних математичних уявлень» на II ОКР використовуємо репродуктивні, творчі, комбіновані типи самостійної роботи, бакалаври набувають навички самостійної діяльності на лекційних, практичних семінарських та лабораторних заняттях. Самостійною роботою студентів вважаємо не лише позааудиторну роботу, а й усю сукупність їх занять:

- уміння слухати лекцію і самостійно, раціонально фіксувати її; роботу над конспектом після лекцій;
- роботу з науково-методичною, галузевою літературою, довідковими матеріалами, першоджерелами, документами, інноваційними технологіями;
- виконання курсових робіт, складання наукових доповідей, повідомлень, рефератів, звітів, конспектів занять, виконання конкурсних робіт, участь у олімпіадах, які передбачають виконання творчих робіт;
- підготовку до практичних занять і виховних заходів у процесі педагогічної практики у ВНЗ;
- підготовку дипломних, наукових робіт тощо [2, с.193–207].

Отже, проблема організації самостійної роботи студентів є важливою і актуальною проблемою підготовки творчого вихователя. Вона вимагає ґрунтовного науково-теоретичного обґрунтування і детальної науково-методичної розробки при викладанні всіх навчальних дисциплін [4, с.22].

Самостійна робота – це організована і контрольована самим студентом відповідно до його внутрішніх пізнавальних мотивів навчальна діяльність, що здійснюється ним у більш зручний, раціональний з його точки зору час на основі позааудиторного опосередкованого системного управління цією діяльністю викладачем. Але це не єдиний варіант розгляду підходів до визначення самостійної роботи студента. За іншими джерелами можна виділити наступні підходи:

1. Самостійна робота студента визначається як окремий засіб пізнавальної діяльності, яка відбувається як наукове пізнання і під час якої студенти самостійно здобувають знання, виробляють власні вміння та навички, самостійно закріплюють їх та застосовують на практиці (Н.Д.Левітов, І.Я.Лернер, В.Д.Мороз, С.А.Пульман, П.І.Підкасистий та ін.).

2. Самостійна робота студента – це засіб здобуття нових знань, вироблення та практичного закріплення вмінь та навичок, що організовується викладачем, керується ним, але здійснюється без безпосередньої його участі (І.В.Зайченко, М.В.Буланова-Топоркова, А.В.Духавнева, О.В.Долженко, В.А.Шагуновський та ін.);

3. Самостійна робота студента – це форма організації навчального процесу, яка відбувається як творча діяльність студентів чи конкретний вияв розумової діяльності (М.І.Махмутов, М.М.Скаткін, Н.В.Басова та ін.).

4. Самостійна робота студента – вид навчання, під час якого студенти вирішують різноманітні науково-пізнавальні проблеми (І.В.Харламов, К.А.Михальський та ін.).

5. Самостійна робота студента – це методи індивідуальної чи колективної аудиторної або позааудиторної навчальної діяльності під ретельним керівництвом викладача, але без активного його втручання (А.І.Воротнякова, Т.В.Кремнева, Б.П.Єсіпов, С.Я.Батишев та ін.).

6. Самостійна робота студента – це прийоми навчальної діяльності, які застосовуються на навчальних заняттях під керівництвом викладача як закріплення та практичне застосування щойно набутих, під час цього ж заняття, знань, вмінь та навичок (А.Ф.Соловйов, Г.П.Герасимов, А.В.Усова та ін.).

7. Самостійна робота студента – це форма контролю чи самоконтролю здобутих самостійно чи за участю викладача знань, вмінь та навичок (А.В.Хуторської, Г.В.Воронцова, Л.В.Топчий, Н.В.Промоторова, І.Є.Левіна). У вивченні курсу ТМФЕМУ використовуємо такі форми самостійної роботи студента: індивідуальна і колективна; аудиторна і позааудиторна; репродуктивна і творча.

Індивідуальна самостійна робота – це робота конкретного студента, яка передбачає самостійне виконання завдання, застосування при цьому самостійних суджень, сприяє індивідуальній відповідальності за виконану роботу. Колективна та самостійна робота передбачає виконання завдання, вирішення педагогічних ситуацій тощо, певною групою студентів із застосуванням власних думок, пропозицій, в результаті чого народжується спільна думка і приймається колективне рішення, розв'язання педагогічних задач, ситуацій.

До об'ємних робіт відноситься курсова робота.

Роботи великого обсягу включають кваліфікаційну дипломну роботу.

Говорячи про організацію самостійної роботи, необхідно зазначити, що загальним для всіх видів самостійної роботи повинна бути орієнтація на кінцевий результат, забезпечення максимального засвоєння знань, опанування вміннями й навичками з конкретної дисципліни та розвиток творчого потенціалу майбутнього фахівця. Саме на результативність повинні бути орієнтовані види, зміст і організація самостійної роботи студента.

Отже, розвиток самостійності людини, формування творчої особистості й розвиток її індивідуального потенціалу – завдання соціальне, і вирішуватись воно повинно всіма ланками системи освіти. Сьогодні створюються умови для розв'язання цього завдання. У навчальних планах все чіткіше реалізується тенденція до скорочення аудиторних годин та збільшення кількості годин, які відводяться на самостійну роботу студента [6, с.103–106].

За нормативними вимогами Міністерства освіти, науки, молоді та спорту України (Додаток 1 до наказу Мін. освіти, науки, молоді та спорту №285 від 31.07.1998 р. «Комплекс нормативних документів для розробки системних стандартів вищої освіти») на самостійну роботу відводяться 50-60% навчального часу.

Самостійна робота – це форма навчання, при якій студент засвоює необхідні знання, оволодіває вміннями і навичками, навчається планомірно, систематично працювати, мислити, формує свій стиль розумової діяльності. Її відмінність від інших форм навчання в тому, що вона передбачає здатність студента організувати свою діяльність у відповідності до поставленої мети.

Для того, щоб самостійна робота стала провідною формою навчання студентів не на папері, а в реальному педагогічному процесі, необхідно вирішувати проблему цілеспрямованого навчання студентів та змісту самостійної роботи. Таке навчання має передбачити формування прийомів моделювання самої навчальної діяльності, вміння визначати оптимальний режим дня, усвідомлювати і відпрацьовувати раціональні прийоми цієї навчальної діяльності, визначати систему знань.

В Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії велика увага приділяється самостійній роботі студентів, зокрема з «Теорії і методики формування елементарних математичних уявлень». Свідченням того є розроблені методичні рекомендації з організації самостійної роботи студентів 5 курсу з «Теорії і методики формування елементарних математичних уявлень». За навчальним планом на вивчення курсу виділяється 72 години, що складає 2 кредити, із них аудиторних – 34 год., 16 – лекційних, 12 – практичних, 2 години – семінарських, 4 – лабораторних. Самостійна робота студентів – 38 годин.

Вивчення курсу ТМФЕМУ завершується складанням семестрового екзамену, а також ТМФЕМУ включається до написання студентами курсових та дипломних робіт. Розроблені методичні рекомендації допоможуть викладачам і студентам чітко визначити завдання для самостійної роботи підібрати необхідну літературу для поглибленого вивчення відповідних тем курсу, а також сприятимуть дотриманню викладачами 3 основних блоків ефективного керівництва самостійною роботою студентів: мотиваційного, технологічного, організаційного, яке заключається у формуванні в студентів високої мотивації до самостійних знань та організації відповідної діяльності. Для кращого розуміння сутності кожного блоку проводимо їх характеристику.

Функцією мотиваційного блоку є цілеспрямоване акцентування викладачем значущості самостійної роботи для опанування всією системою знань певної дисципліни, зокрема теорії і методики формування елементарних математичних уявлень. При цьому кожна проблема, яку необхідно вирішувати в процесі самостійної роботи, повинна бути детально продумана в плані послідовності етапів, кожен з етапів повинен бути забезпечений літературою.

В основі технологічного блоку лежить завдання навчити студентів вміло користуватися літературою, вибирати саме те, що найкраще відповідає даній конкретній темі.

Організаційний блок заключається в тому, щоб викладач в загальних рисах пояснив студентам, що повинно стати результатом самостійної роботи і яким чином його досягти. Важливо відзначити і те, що успішному виконанню самостійної роботи сприятиме дотримання таких умов:

1. Мотивація навчального завдання для самостійної роботи.
2. Чітка постановка пізнавальних завдань.
3. Алгоритм, метод виконання роботи.
4. Чітке визначення обсягу роботи, терміну виконання, форми звітності.
5. Визначення рівнів консультаційної роботи.
6. Критерії оцінки самостійної роботи.
7. Види і форми контролю (практичне заняття, семінар або лабораторна робота комплексна контрольна робота, підсумкові тестові завдання тощо).

Висновки... Дана стаття не претендує на всебічний розгляд проблеми, а розроблені методичні рекомендації є необхідними для удосконалення і розвитку самостійної роботи бакалаврів з курсу «Теорії і методики формування елементарних математичних уявлень» та стануть у нагоді як викладачам так і студентам.

Список використаних джерел та літератури:

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підруч. / Анатолій Миколайович Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи : навч.-метод. посіб. для викладачів, аспірантів, студентів магістратури / Любов Вікторівна Артемова. – К. : Кондор, 2008. – 272 с.
3. Коваленко Є. І. Самостійна робота студентів як засіб набуття досвіду творчої діяльності / Є. І. Коваленко // Педагогіка та методика : наук.-метод. зб. / Ніжинський державний педагогічний університет ім. М. Гоголя. – 2001. – Вип. 4. – 116 с.
4. Козаков В. О. Самостійна робота студентів як дидактична проблема : наук. вид. / В. О. Козаков. – К. : НМК ВО, 1990. – 62 с.
5. Малихін О. Мотиваційно-цільовий компонент самостійної навчальної діяльності студентів вищого педагогічного навчального закладу / О. Малихін // Рідна школа. – 2005. – № 8. – С. 28–30.
6. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. / Віктор Михайлович Нагаєв. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.

Анотація

А.И.Кит, И.В.Гриндий

Организация самостоятельной работы бакалавров по «Теории и методике формирования элементарных математических представлений»

В статье освещаются проблемы организации самостоятельной работы студентов по «Теории и методике формирования элементарных математических представлений» у детей дошкольного возраста на II образовательно-квалификационном уровне «бакалавр» в процессе их профессиональной подготовки. Рассмотрены различные подходы ученых к определению понятия самостоятельная работа студентов, акцентировано внимание на цели, виды и формы. Предложено методические рекомендации по организации самостоятельной работы студентов в изучении курса.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, виды и формы самостоятельных работ.

Summary

A.I.Kit, I.V.Gryndii

Organization of Bachelor's Independent Work on «Theory and Methods of Forming Elementary Mathematical Ideas»

Article highlights problems concerning organization of bachelor's independent work on «Theory and methods of forming elementary mathematical ideas» on the II educational qualifying Bachelor's degree in the process of their professional preparation. Different researcher's approaches disclose the definition of the term independent work of students; article also accents attention on objects, types and forms of student's independent work. Methodical recommendations on organization of student's independent work in the course study are given.

Key words: student's independent work, types and forms of independent work.

Дата надходження статті: «26» лютого 2013 р.

УДК 378.011.3-51:796] «192/193»(477)

Г.П.КОВАЛЬЧУК,

кандидат педагогічних наук
(м.Кам'янець-Подільський)

Підготовка педагогічних кадрів фізичного виховання в Україні у 20-х рр. XX ст.

У статті розкрито зміст, форми і методи загальнопедагогічної та спеціальної методичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у 20-х роках XX ст. в Україні у зв'язку з гострою нестачею спеціалістів з фізичного виховання. Автором проілюстровано процес перебудови та пошук нових форм підготовки фізкультурних кадрів, що здійснювався в умовах курсової підготовки на кафедрах, відділах і факультетах фізичної культури при ІНО, шляхом проведення семінарів та переатестацій; вивчення наукового та методичного досвіду у галузі формування кадрового потенціалу; розглянуто можливості використання здобутків цього періоду в сучасних умовах.

Ключові слова: фізичне виховання, професійна підготовка кадрів, фізична культура, народна освіта, навчальні заклади, кадрова політика.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Формування і розвиток національної системи фізичного виховання потребує нового змісту та пошуку ефективних форм, засобів і методів підготовки та підвищення кваліфікації працівників фізичної культури, що зазначено в низці програмно-нормативних документів. У Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту наголошується на необхідності «науково обґрунтованих підходів до прогнозування та задоволення реальних потреб суспільства у відповідних фахівцях (як за кількістю, так і за якістю підготовки)... Визначальними чинниками у доборі кадрів є фаховий рівень, досвід роботи та вміння працювати в нових соціально-економічних умовах» [8, с.29]. Однак творчий пошук нових шляхів і наукове вирішення цієї проблеми неможливі без знання і переосмислення історичного досвіду минулого, у якому можна знайти відповіді на багато питань, що гостро постають перед сучасною системою освіти.

Аналіз досліджень і публікацій... Питання підготовки кадрів з фізичного виховання дітей та молоді в Україні знайшло висвітлення у значній кількості спеціальної літератури з історії фізичної культури і спорту вітчизняних та зарубіжних видань, періодиці тощо. Основні етапи розвитку фізичної культури і спорту в СРСР, роль всеобучу для підготовки кадрів фізичного виховання, відкриття перших вищих курсів фізичного виховання, а також вищих і середніх навчальних закладів фізичного виховання, характеристика деяких офіційних документів, постанов у галузі фізичної культури і спорту, які й зумовили характер фізкультурного руху в